

Ք Ո Ւ Չ Ա. Կ Ե Ա. Ն Տ Ա. Ղ Ե Ր

Խիկար առեր է (1) ըզբաճն ու վարդին տակըն կու ջըրէ,
 Պլպուլն անցուղարձ կ'անէ՝ «Զքս աղէկն Աստուած վըճարէ»:
 Էպրէճն (2) քաշեր ըզկացինն, ըզվարդին տակըն կու կտրէ,
 Պլպուլն ի վարդին սիրուն զիր վիզիկն յառաջ կու բերէ,
 «Զարկէք պլպուլին շլնին, թող իր վարդըն ցաւ (3) չի քաշէ»:

Խիկարը բաճն է առեր ու վարդին արձատը կը ջըրէ,
 Պլպուլն անցուղարձ կ'ընէ ու կ'ըսէ՝ «Բարիքդ Աստուած Հասուցանէ»:
 Էպրէճը կացինը քաշեր՝ վարդին արձատը կը կտրէ,
 Պլպուլը վարդին սիրուն իր վիզիկն առաջ կը բերէ,
 «Պլպուլին շլնիքը զարկէք, թող իր վարդը ցաւ էքաշէ»:

★ ★ ★

Այսօր ի յիս մի՛ խօսիք, խոց ունիմ՝ որ ինձ հերիք է,
 Խոցած եմ (4) չարխին յետոյ որ սըլա՛քըն կէս նուկի է.
 Առած ու հեքիմ՝ տարած, նա ասաց՝ «Ապրելու չէ (5),
 Կտրեր է սրտին երակն, աչերուն արիւն կու կաթի»:

Այսօր ինձի ծի՛ խօսիք, խոց մ'ունիմ որ կը բաւէ ինձի,
 Խոցուած եմ այն աղեղէն որուն սլաքը կէս ունկիի չտի՛ ծանր է.
 Զիս առին բժիշկի տարին, ան ըսաւ՝ «Ասիկա չ'ապրիր,
 Սրտին երակը կտրեր է, աչքերէն արիւն կը կաթի»:

★ ★ ★

Այդ փողոցէդ (6) ի վայր կուգի, զինչ տեսայ բըրուտ մի՛ բանի,
 Կաւիկն ալ ի ձեռքն առեր կու ստեղծէր սուրաթ մի՛ քանի.
 Կաւիկն ի բըրուտն (7) ասաց՝ «Մի՛ դատար ողորմ՝ ու լալի,
 Վաղն ու մէկալ օրն տսեմ՝ քու սուրաթն ի յիս նըմանի»:

Այդ փողոցէն վար կուգայի, երբ տեսայ բըրուտ մը որ կը բանէր,
 Կաւն ալ ձեռքն էր առեր ու քանի մը զէճք կը ստեղծէր.
 Կաւը բըրուտին ըսաւ՝ «Մի՛ դատիր ողորմ ու լալի,
 Վաղը կամ ձեկալն օր քու զէճքդ ալ ինձի պիտի նմանի»:

ՀԱՅՈՒՆԻ ՄԸ

Նկար՝ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆՈՒ

* * *

Աստուած ի վերն ի վրկայ որ զքեզ մէկ սրտով կու սիրի,
 Յանկարծ որ երկուք լինէր, նա հասնի զմէկիկն ու մորթի,
 Յարենէն շիշան տանի թուղթ գրբի ի քեզ ուղարկի,
 «Ա՛ն կարդա՛, կօղէ՛լ, ու տե՛ս թէ վրադ ինչեր կու քաշի»:

Աստուած վերէն վկայ է որ քեզ ճէկ սրտով կը սիրէի.
 Եթէ յանկարծ ճէկը երկուք ըլլար (8), կը հասնէի ու այդ ճիւղ ճէկը կը ծորթէի,
 Արիւնը շիշը կ'առնէի, անով նաժակ գրելով քեզի կը ղրկէի,
 «Ա՛ն, աղուո՛ր, կարդա՛ ու տե՛ս թէ քեզի համար ինչե՛ր կը քաշե՞մ»:

* * *

Հոգիս ի մարմնոյս ելաւ, նա նստոյ տոջեւն ու լացի,
«Ա՛յ Հոգի, դու ո՛ւր կ'երթաս, երբ քեզով եմ ես կենդանի:
Հոգիս ի մարմնոյս տաաց (9) «Ես ըզքեզ խիստ կարգու գիտի,
երբ տունն ի քակել տանու, տէրն ներսն ալ ի՛նչ բան ունի:»

Հոգիս ծարձինէս ելաւ, նստոյ տոջեւն ու լացի,
«Ա՛յ Հոգի, դուն ո՛ւր կ'երթաս, երբ ես քեզով միայն կենդանի եմ»:
Հոգիս ծարձինիս ըսաւ. «Ես քեզ ամրաշէն կը կարծէի.
Երբ տունը կը սկսի քակուիլ, տէրն ալ եւս Հոն ի՛նչ բան ունի»:

★ ★ ★

Չաշխարհս ես ի ժուռ եկի, քան զսէրն անուշ ի՛նչ ուտելու,
Շաքար ու հապաթ կ'առնէ՝ մօտ ի սէրն դառն ու թրթու.
Ով (10) սիրու տէր չէ եղեր, թող ուտէ ըզհամըն առնու,
Եկեր դարիս մը առեր հողթաւալ թաւալ կու տանի:

Չաշխարհս ամբողջ ծան եկայ, սէրէն անուշ ուտելիք չգտայ,
Շաքարն ու վանածիրը սիրոյ բով դառն են ու թթու.
Ով որ սիրոյ տէր չէ եղեր, թող ուտէ ու համն առնէ.
Ղարիս մը եկեր ճաշակեր է ու հողուն վրայ թաւալ թաւալ կու գայ:

★ ★ ★

Հեա հոգուս ի վեր թըսայ բռնելու եւ արգիլելու.
Ջերդումդ ի բերանդ առիր՝ «Երթալու եմ չեմ կենալու».
Երթա՛ս ի Ղարիս աշխարհ ի յօտար երկիր ի հեռու,
Լա՛յ սրտիկդ ու գիս ուղէ, չի կտրի՛ աչերդ ի լալու:

Հոգեա՛կս, վեր ցառքեցի քեզ բռնելու որ չերթաս.
Երդու՛մը բերանդ առիր՝ «Պիտի երթա՛մ, չպիտի կենամ».
Գնա՛ ուրեմն Ղարիս աշխարհ, գնա՛ հեռու օտար երկիր,
Թող լայ Հոն սրտիկդ ու գիս ուղէ, թող արցունքն աչքերէդ չկտրի:

★ ★ ★

Գիշերս ես ի դուրս ելայ, գաւն ի ձեռն երթայի գինու,
Իմ ետին էլ ի դէմ ելաւ, գիս ի յիր տունըն կու տանի:
Քու սէրն իմ սրտիս մէջըն կու ալբի գէտ հու՛մ ճըրապու,
Արտասուս յերեսս ի վար կու թափի զինչ գետ ու առու:

Այս գիշեր ես դուրս ելայ, ձեռքս զինի ի կուժ մը բռնած կ'երթայի.
Սիրականս ալ զէ՛մս ելաւ ու գիս իր տունը կը տանի:
Քու սէրդ իմ սրտիս մէջը կ'այրի ինչպէս հու՛մ ճարպ,
Արցունքը երեսս ի վար կը թափի զերդ գետ ու առու:

Ա՛յ իմ հաւատիկ Աստուած, չը ձրգես ի ձեռքն սիրու,
 Թէ ձրգես ի ձեռքն սիրու, մ'ի՛ ձրգեր ի խալխի (11) լեզու,
 Թէ խալխի լեզու ձրգես, իմ՝ մահու օրը մօտեցու (12),
 Գլը լուխըս գընեմ՝ մ'եննիմ՝ որ չըգայ երեսս ամօթու:

Ո՛վ իմ հաւատացած Աստուածս, զիս սիրոյ ձեռքը ծի՛ ձգեր,
 Եթէ սիրոյ ձեռքը ձգես, ծի՛ ձգեր զիս ամենուն բերանը,
 Եթէ զիս ամենուն բերանը ձգես, մահուանս օրը մօտեցուր,
 Գոնէ երեսս ամօթով չաղտած՝ զլուխս զնեմ ու ձեռնիմ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՐԵՐԸ

Նկար՝ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵՐԱՆԻ

- (1) Ձեռագիր՝ առեր գրանն:
- (2) Էպրեհր, հակողութեամբ իմաստուն երկարին, ժողովրդական դարձած չար մարդու մը անունն ըլլալու է:
- (3) Ձեռագրին մեջ «ցու» կը պակսի:
- (4) Ձեռ. խոց ամեմ:
- (5) Հոս վանկ մը կը պակսի:
- (6) Ձեռ. Փողնեղ:
- (7) Ձեռ. Ի բորոն:
- (8) Այսինքն՝ եթէ սրժիս մեկ մասը ուրիշով գրաւուեր:
- (9) Ձեռ. Ի մարմնոյս ելաւ: Օրինակութեան սխալ մը ըլլալու է հոս: Այսեղ հոգին է որ պատասխան կուսայ մարմնոյն. բառն «ասաց» ըլլալու է:
- (10) Ձեռ. Ով որ սիրուն սեր:
- (11) Ձեռ. Մի ձգեր խալխի:
- (12) Ձեռ. Մօտեցուր: